

ІОАННА КУЛІГ ТОМАШ КОТ

ПРЕМІЯ ЗА
НАЙКРАЩУ РЕЖИСУРУ
КАННСЬКИЙ КІНОФЕСТИВАЛЬ
2018

фільм лауреата премії «Оскар»
ПАВЛА ПАВЛІКОВСЬКОГО

ХОЛОДНА ВІЙНА

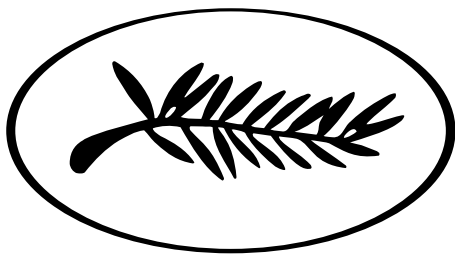
з 8 листопада

ФОКУС

КИНО-ТЕАТР

ХОЛОДНА ВІЙНА

ZIMNA WOJNA
ХОЛОДНА ВІЙНА

з 08 ЛИСТОПАДА 2018

Країна: Польща, Франція, Великобританія, 2018

Хронометраж: 84 хв.

Жанр: мелодрама

Режисер: Павло Павліковський («Іда»)

У ролях: Іоанна Куліг, Томаш Кот, Борис Шіц, Агата Кулеша

Премія за найкращу режисуру, Каннський кінофестиваль, 2018

Пристрастна історія кохання між чоловіком і жінкою різного походження та темпераменту, які смертельно несумісні і все ж приречені бути разом. Події відбуваються на тлі Холодної війни 1950-х років у Польщі, Берліні, Югославії та Парижі – неможливі почуття у неможливі часи.

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

«Холодна війна» – це історія двох закоханих, що зустрілися на руїнах післявоєнної Польщі. З різним минулим і різними характерами, вони приречені на нещастя і водночас приречені бути разом. На тлі Холодної війни в Польщі, Берліні, Югославії та Парижі 50-х років на шляху закоханих стає політика, непростий характер та зла іронія долі – це історія про складне кохання в складні часи.

Попередній фільм Павліковського, «Іда», здобув світовий успіх – Оскар і BAFTA як найкращий фільм іноземною мовою, а також п'ять нагород «Європейський кіноприз», зокрема як найкращий європейський фільм, а також нагороди за найкращу режисуру та сценарій. Численні відзнаки отримали також фільми «Моє літо любові» та «Останній притулок».

Фільм виробництва Польщі, Великобританії та Франції. Продюсерами виступили давні партнери режисера: Таня Сегачан («Моє літ любові») із Apocalypse Pictures та Ева Пуцинська («Іда») із Opus Film Пьотра Джечола (Польща), а також MK Productions, Франція.

ВІКТОР І ЗУЛА

«Холодна війна» присвячена батькам Павла Павліковського – їхні імена носять головні герої.

Справжні Віктор та Зула померли в 1989 році, незадовго до падіння Берлінського муру. Останні 40 років вони провели разом: сходились і розходились, переслідували й мучили одне одного з обох боків Залізної завіси. «Вони обоє були сильними, чудовими людьми, але разом завжди перетворювали все на катастрофу», – згадує Павліковський.

Незважаючи на те, що в багатьох деталях вигадана пара доволі-таки відрізняється від реальної, Павліковський виношував ідеї про те, як розповісти історію своїх батьків, майже десять років. Як передати їхнє безкінечне ходіння по колу? Як бути з таким тривалим періодом часу? «У їхньому житті не було очевидного сюжету, – каже він. – Хоча ми з батьками були доволі близькими – я був єдиною дитиною, – що більше я про них думав, коли їх не стало, то менше їх розумів».

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

Яким би складним це не видавалось, він не полишав спроб досягнути таємниці тих стосунків. «Я прожив немало й багато чого бачив у своєму житті, але все меркне в порівнянні з історією моїх батьків. Вони були найцікавішими драматичними персонажами з-поміж усіх, з якими я стикався».

Зрештою, Павліковський не міг зняти фільм виключно про своїх батьків. Спільні риси стали доволі загальними: «несумісність характерів, невміння бути разом, нездатність бути окремо»; «труднощі життя в еміграції, спроби залишитися собою в іншій культурі»; «життя за тоталітарного режиму, виклик чинити гідно, незважаючи на всі спокуси». Результат – сильна, зворушлива історія, багато в чому заснована, за словами Павліковського, на «складному і понівеченому коханні» його батьків.

Для персонажів Віктора й Зули Павліковський вигадав власні передісторії.

На відміну від його матері, яка теж втекла з дому в 17 років, щоб стати балериною, але належала до консервативної верхівки середнього класу, Зула походить з низів: вона виросла в маленькому провінційному містечку. Зула прикидається селянкою, щоб потрапити в народний ансамбль, який вона розглядала як спосіб позбутися бідності. Ходять чутки, що вона сиділа у в'язниці за вбивство власного батька-гвалтівника. «Він переплутав мене з мамою, а я нагадала йому ножем, у чому між нами різниця», – каже вона Віктору. Зула співає й танцює, вона чарівна, та водночас зухвала й дратівлива. Коли Зула стає зіркою в ансамблі, вона розуміє, що більшого вона не досягне. «Зулу цілком влаштовує комунізм, – каже Павліковський. – Її зовсім не цікавить втеча на Захід».

Персонаж Віктора належить до більш витонченого й освіченого середовища, до того ж, він дуже талановитий музикант. «Він спокійний та врівноважений, міський інтелігент, врослий корінням у високу культуру, йому потрібна її енергія», – каже Павліковський. Ще до війни Віктор вивчав музику в Парижі під керівництвом Наді Буланже. Під час німецької окупації він незаконно заробляв на життя, граючи у варшавських кафе, – як і великі польські композитори

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

Лютославський і Пануфнік. Незважаючи на класичну освіту й гарну техніку гри, Віктору чогось бракувало, щоб стати великим композитором. До того ж, душа його насправді лежала до джазу.

Ключ до його минулого – у музиці. У сцені фільму, де Віктор грає на піаніно мелодію під наспів Зули, звучить «Я люблю тебе, Поргі» з опери Джорджа Гершвіна «Поргі та Бесс». Для тих, хто впізнав музику, сигнал очевидний: Віктор бував на Заході.

«Після війни, з приходом сталінського режиму до Польщі, він не знаходить собі місця», – розмірковує Павліковський. Сталіністи заборонили джаз як «формалістську» сучасну класичну музику. За задумом Павліковського, Віктора ніколи особливо не цікавила польська народна музика, але, зустрівши Ірену з її народним ансамблем, він розуміє, що це непоганий підрібок у такому складному становищі. Його бажання втекти тільки зростає, коли народний ансамбль починають використовувати в політичних цілях режиму, а за ним слідує Управління безпеки. Останньою краплею стало звільнення Ірени, з якою в нього теж був роман, за невиконання вимог керівництва. Він усвідомлює, що ніколи не знайде ні музичної, ні жодної іншої свободи у Польській Народній Республіці, що його завжди в чомусь підозрюватимуть, а ті компроміси, яких вимагає життя тут, зрештою доведуть його до загибелі. Єдиний вихід – втеча на Захід.

ПОЛІТИКА

Розширював чи обмежував комунізм життєві можливості головних героїв Павліковського, його гніт – це другорядний чинник. Коли Зула зізнається, що це вона доносила на Віктора, стає зрозуміло, що, з її точки зору, ця зрада – ніщо інше, як необхідний для виживання вчинок.

Павліковський очікує, що в Польщі, яка останнім часом активно переосмислює своє минуле, його критикуватимуть за те, що він замало висвітлює жахи комунізму, «показує мало страху й страждань життя під час комуністичного режиму». Та загроза у фільмі саме тому так сильно й відчувається, що вона великою мірою лишається невисловленою, адже на меті – показати глибинний вплив політики на характер людини... Наприклад, чи стає Віктор менш мужнім в еміграції?

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

Безперечно, таким Павліковський бачив свого власного батька, лікаря: він був сміливим, рішучим чоловіком на батьківщині, а на Заході, здавалося, соромився навіть банківського менеджера.

Коли міністр культури просить ансамбль додати в репертуар пісні про аграрну реформу й мир у всьому світі, Ірена відмовляється, але марнословний Качмарек чинить наперекір їй, і невдовзі ансамбль вже виспіває оди Сталіну. Мета цього короткого фрагменту – показати Віктора в стресовій ситуації: він мовчить, і це стає початком його кар'єри в безпринципності й самознищенні.

Павліковський пам'ятає атмосферу постійної напруги в дитинстві, яке він провів у Варшаві. «Удома всі говорили, що думали, а в школі потрібно було слідувати за язиком». Певний час його батьки мали покоївку, яка спала на розкладному ліжку в кухні (у квартирі була лише одна спальня). «Вона крутила роман із агентом Управління безпеки, – згадує Павліковський, – і доносила на нас». Про що ж вона могла доносити? «Про посилки із Заходу, про те, що ми слухали «ВВС» чи «Радіо Свобода»... У мого батька був примірник «Der Spiegel», а він був заборонений, як і решта західних видань, що в один прекрасний день просто зникли з квартири». А якось Павліковські всією сім'єю посеред ночі переривали сміттєві баки в пошуках небезпечного листа, якого батько ненароком викинув у смітник. У 1968 році у Варшаві почалися студентські демонстрації (Павліковському на той час було 10 років). «У центрі скрізь був сльозогінний газ, – згадує він. – А у нас у квартирі стікав кров'ю й чекав, поки все не втихне, студент моєї мами (вона викладала у Варшавському університеті)».

Для польських глядачів мають бути очевидними паралелі між владою, зображеною у фільмі, і теперішньою польською владою: антизахідна, націоналістична риторика; примітивна пропаганда в державних ЗМІ; атмосфера страху, кризи та обурення, спрямована на підтримку простого люду на противагу гнилим і зрадницьким елітам, – людям, які пережили комунізм, усе це здається страшенно знайомим. А персонаж Качмарека, озлобленого провінційного

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

кар'єриста, готового говорити все необхідне, щоб добитися свого, теж повинен стати дзвіночком для польської аудиторії. Але «Холодна війна» все ж не про політику. Історія – це лише тло, що допомагає зобразити на екрані дещо важливіше.

МУЗИКА

Створивши головних героїв, Павліковський почав шукати спосіб їх звести. Так музика посіла у фільмі ключове місце.

Згадавши народний ансамбль «Мазовше» – реальний колектив, що був заснований після війни й досі працює, Павліковський зрозумів, що на прикладі цього колективу без зайвих пояснень можна показати, що відбувалося в тогочасному польському суспільстві.

«Мазовше» існує скільки я себе пам'ятаю. Коли я був малий, на державному радіо й телебаченні було повно їхньої музики. Офіційна народна музика. Від неї неможливо було сховатися. Мої друзі вважали її нудною й безглуздою, вони краще б послушали контрабандні записи «The Small Faces» або «The Kinks». Та коли п'ять років тому я побачив «Мазовше» наживо, я був захоплений. Мелодії, голоси, танці, аранжування були дуже гарні й живі. Зовсім далекі від нашого віртуального світу й електронної культури. Мені просто знесло дах».

Ансамбль «Мазовше» (названий на честь історичної області в Польщі) був заснований у 1949 році польським композитором Тадеушем Сигетинським і його дружиною, акторкою Мірою Зімінською. Вони їздили польськими селами й збирали народні пісні, для яких Сигетинський потім робив аранжування. Зімінська переписувала тексти й шила костюми (надихаючись традиційним селянським одягом різних регіонів). Усе почалося зі щирого зацікавлення в традиціях та музиці – це частково перегукується з тим, чим Вуді Гатрі займався в Сполучених Штатах; Павліковський також залучив елементи роботи Мар'яна та Ядвіги Собеських – ще однієї пари етномузикологів, що подорожували країною й записували пісні перших вуст, як Віктор та

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

Ірена у фільмі.

«Мазовше» також, як і вигаданий ансамбль «Мазурек» у фільмі, був вимушений співпрацювати з комуністичною владою, яка розгледіла в ньому дієвий інструмент пропаганди. Народні пісні протиставлялися декадентському мистецтву буржуазії – джазу, додекафонії.

«Мазовше» таки об'їхав столиці усіх країн Варшавської угоди й виступав у Москві, – говорить Павліковський. – Вони дійсно танцювали перед Сталіним і співали «Кантату про Сталіна».

Незважаючи на те, що Павліковський починав кар'єру з документального кіно й завжди ретельно притримувався свого недекоративного підходу до кіновиробництва, він не відтворює історичні факти; натомість велику частину історії на себе бере музика: секс та еміграція, пристрасть і зміна середовища. Павліковський, який і сам виконував джаз на піаніно, переслухав усі мелодії в репертуарі «Мазовше» й обрав три, які, на його думку, могли б у різних формах лунати впродовж усього фільму. Він перетворив пісню «Мазовше» під назвою «Два серденька» спершу на просту сільську співанку, яка звучала з вуст молодії селянки, а згодом – на проникливу джазову композицію, яку Зула вже в 50-ті виконувала в Парижі французькою мовою.

Коли ми вперше чуємо джазовий ансамбль Віктора в паризькому нічному клубі, бібоп-мелодія, яку грає його квінтет, – це версія польського оберек, який вже звучав у фільмі: вперше – у виконанні жінки з педальним акордеоном, згодом – у виконанні «Мазурека» під їх прем'єрний танець у Варшаві в 1951 році. Згодом, у Парижі, коли Віктор втрачає контроль за піаніно й поринає в дику імпровізацію, «приджазований» оберек переходить у «Два серденька» та «Інтернаціонал» (який також звучав у виконанні «Мазурека» під час церемонії інавгурації в польській частині фільму).

Усе невисловлене про любов, втрату та розлуку на себе бере музика.

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

Упоратися з цим надважливим завданням Павліковському допоміг піаніст і аранжувальник Марцін Масацький, з яким він познайомився під час кастингу на головну роль. «Масацький – людина-камінь, – говорить Павліковський. – У плані музики, з нього б вийшов чудовий Віктор. Він музичний авантюрист, сміливий і дуже різноплановий.

Він записав усі «Ноктюрни» Шопена з пам'яті, а сонати Бетховена – у звуконепроникних навушниках, щоб повністю відтворити досвід глухого автора. Він обожає грати регтайми, імпровізувати в барах і ресторанах, де він потай підслуховує чужі розмови, які ведуть його в подальші музичні мандри. А ще він об'їздив усю країну вздовж і впоперек, прописуючи аранжування для оркестрів місцевих пожежних бригад».

Усі джазові аранжування та фортепіанні партії у фільмі були виконані Масацьким.

Врешті-решт, у нього не вийшло стати головним героєм. Окрім браку акторського досвіду, режисера не влаштувала зовнішність. Віктору необхідна була довоєнна аура, і Томаш Кот, якого Павліковський зрештою відібрав на головну роль, у цьому сенсі був ідеальним кандидатом. Але коли Масацький допоміг Павліковському на репетиції прогнати сцену, де Джоенна Куліг (Зула) наспівує під мелодію Гершвіна, ця музична зустріч стала дуже емоційною, мало не еротичною. Це тільки поглибило впевненість Павліковського в тому, що музика повинна відігравати ключову роль в історії Віктора й Зули.

«До речі, – додає Павліковський, – кастинг на роль Зули пройшов набагато простіше. Джоенна була з нами від самого початку. Ми з нею добре знали одне одного з моїх попередніх фільмів. Ми друзі. Я постійно тримав у голові її образ, її музичні здібності, її шарм, коли прописував персонаж Зули».

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

КАДР

Якщо ви бачили попередній фільм Павліковського, «Іду», то одразу ж впізнаєте чорно-білу картинку й майже квадратний формат. Може здатися, що це зумисний «авторський почерк». Насправді ж, спершу «Холодна війна» була задумана в кольорі.

«Я не хотів повторюватися. Але проглянувши всі варіанти кольору, методом виключення я зрозумів, що не зможу зняти цей фільм у кольорі, бо гадки не маю, що це за колір мав би бути. Польща не була схожа на Сполучені Штати, які в 50-ті мали широкий спектр кольорів. А колір тогочасної Польщі описати складно – щось між сірим, коричневим і зеленим». За словами Павліковського, справа тут не в можливостях зйомки, а в реальному житті. «Польща була зруйнована. Міста лежали в руїнах, у селах не було електрики. Люди носили темний і сірий одяг. Якщо це показувати в яскравому кольорі, вийде повна фальшивка. Я дійсно хотів, щоб цей фільм був яскравий. Ми б могли зімітувати ранню радянську палітру – вицвілий червоний і зелений. Але сьогодні це було б занадто химерно. А чорно-біла картинка – простий і зрозумілий варіант. Щоб поглибити драматичність, зробити фільм більш динамічним, ми збільшили контрастність, особливо в паризькій частині».

Що стосується формату 1:1.33, з яким глядачі знайомі з «Іди» (він також відомий як «академічний кадр»), це в Павліковського виходить само собою. Усі його ранні документальні стрічки зняті на 16-міліметрову плівку зі схожим співвідношенням сторін. Він додає: «Академічний кадр також стає в нагоді в сценографії, коли у вас невеликий бюджет, – у кадрі видно менше речей». Коли ж Павліковському хотілося показати більше в такій обмеженій ширині, вони з його оператором-постановником Лукашем Залом просто встановлювали камеру вище, створюючи глибину, і елементи ландшафту разом з людьми теж розташовувалися вище на ближньому й дальньому фоні.

У молитовній «Іді» камера лишалася статичною весь час, за винятком однієї мізансцени, що відбувалася в нерухомих, ретельно продуманих рамках.

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

Стиль зйомки фільму багато в чому був пов'язаний із задумливою, медитативною природою фільму. «Холодна війна» набагато більш драматична й динамічна. Павліковський дозволив камері рухатися – «але тільки з поважних причин». Головна героїня дуже імпульсивна й багато рухається, тож камера рухається за нею. Ще однією підставою для переміщення камери часом виступала музика – повноцінний персонаж фільму.

Так чи інакше, рішення про те, коли рухати камеру й чи рухати її взагалі, приймалися виключно з функціональної точки зору й не мали нічого спільного зі стилістичними умовностями.

«Усе це вирішувалося само собою й здавалося нам цілком логічним, – пояснює Павліковський. – Це не якісь хитромудрі рішення, для нас вони були просто невід'ємною складовою фільму. Щойно ти знаходиш правильну форму, фільм сам починає все диктувати: коли ти використовуєш зайве світло, зайвий раз щось пояснюєш, вживаєш не ту репліку, не той жест чи кадрування, – усе це одразу впадає в око. У певний момент під час зйомок ти усвідомлюєш, що фільм починає режисувати сам себе, а від тебе потрібна лише уважність. До початку зйомок можна фантазувати, продумувати всі можливі кадри й репліки, але коли починаєш, то думаєш: «Це просто занадто, це не те, а це надто кінематографічно».

1949-1964: ПРОГАЛИНИ В ОПОВІДІ

«Холодна війна» охоплює 15 років. Хоча оповідь ведеться послідовно, є в ній і «білі плями». Часом поза увагою лишається кілька років, і глядачі вимушені самі заповнювати пустоту, нехай і з допомогою титрів, які час від часу з'являються на темному екрані.

Павліковський пояснює свій вибір тим, що йому «не довелося розповідати історію поганими сценами й поганими діалогами. Дуже часто фільми, особливо біографічні, обтяжуються необхідністю подати інформацію та пояснити події; оповідь часто зводиться лише до причин та наслідків.

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

Але в житті так багато неявних причин та непередбачуваних наслідків, так багато неоднозначних і неосяжних речей, що їх складно передати традиційною причинно-наслідковою драмою. Ліпше показувати важливі й знакові моменти історії, дозволяючи глядачам заповнювати пропуски власною уявою та життєвим досвідом. Я люблю лишати в оповіді тільки «сильні долі», ставити їх поруч і давати глядачам змогу відчути й осмислити історію без відчуття, що ними маніпулюють».

У результаті вся трагедія закоханих героїв – усе, що було сказане неправильно або неказане взагалі, – відображене в самій структурі фільму, а збирати пазл до купи доводиться глядачам. І самим головним героям.

ЧАС І МІСЦЕ ДІЇ: СХІД ПРОТИ ЗАХОДУ

Польща, 1949 рік. Початок фільму: Польща все ще намагається вийти з війни. У сільській місцевості немає електрики. Варшава в руїнах. Етномузикологи Віктор та Ірена подорожують селами, вишукуючи залишки місцевого фольклору. Створений ними проект «Мазурек» швидко досягає успіху й невдовзі потрапляє до рук партчиновників.

Східний Берлін, 1952 рік. Ансамбль «Мазурек», який на той час уже співає оди Сталіну (на прохання Міністерства культури Польщі), запрошують виступити на Міжнародному фестивалі молоді в Східному Берліні. «Сьогодні Берлін, а завтра Москва», – так міркує керівник колективу й партчиновник Качмарек. Віктор сприймає це інакше. Це той момент, якого він чекав, його єдина можливість для втечі. Східний і Західний Берлін ще не були розділені муром. Формально це досі було відкрите місто, але якщо ви житель східної частини, якого затримали росіяни, на вас чекає в'язниця. Коли Віктор потрапляє в Західний Берлін, він розуміє, на які ризики наражається. Він також знає, що вже не зможе повернутися і його життя зміниться назавжди. Зула теж це знає ... Вона не приходить. Віктор вирушає на Захід сам.

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

Париж, 1954 рік. Віктор грає на піаніно в джаз-клубі. Зула з'являється в барі, де він чекає на неї. Чіткого пояснення її появи в Парижі немає, але з їхньої натягнутої та уривчастої розмови витікає, що «Мазурек» приїхав сюди, щоб вперше виступити поза межами Східного блоку. Вони, звісно ж, під уважним наглядом польської служби безпеки, тому Зула вислизнула лише на 5 хвилин, перш ніж її відсутність можуть помітити.

(Цей епізод заснований на реальному випадку: під час першого західного виїзду «Мазовше» до Парижу в 1954-му році одному з його членів вдалося вислизнути з поля зору наглядачів і лишитися на Заході). Після двох років розлуки колишнім коханцям важко говорити, вони майже не торкаються причини, чому вона так і не приєдналася до нього в Берліні. Після цього вона їде.

Спліт, Югославія, 1955 рік. Колектив виступає в Соціалістичній Федеративній Республіці Югославії. Країна формально не приєднана до Східного блоку й незалежна від нього. Тому для Віктора, мешканця Франції, який подорожував за паспортом Нансена як особа без громадянства, було відносно безпечно приїхати туди на зустріч із Зулою. Вона була приголомшена, побачивши його в залі під час виступу. Однак їм так і не вдалося зустрітися, бо під час перерви його затримують югославські співробітники служби безпеки, яких проінформував Качмарек, вимагаючи його арешту та екстрадиції до Польщі. На щастя, місцевій таємній поліції не потрібні дипломатичні проблеми. Вони не хочуть мати справ із поляком без громадянства, тому садять його на перший потяг із Югославії.

Париж, 1957 рік. Зула приїжджає в Париж, щоб знайти Віктора. Вона вийшла заміж за італійця. А після 1956 року, якщо вам вдалося одружитися з громадянином західної країни і якщо ви не мали доступу до державної таємниці, ви можете законно виїхати з Польщі. Вона досі не втекла звідти.

Польща, 1959 рік. Після їхнього розриву в Парижі, де в них було все необхідне для щасливого життя, Зула на законних підставах повертається додому, щоб відновити кар'єру в шоу-бізнесі. Віктор знає, що на нього чекає, коли повертається за нею до Польщі. Необхідно розуміти політичні ризики, щоб усвідомити драму їхнього кохання.

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

Якщо він знає, що його заарештують і, цілком можливо, засудять до каторги, чому він повертається шукати її? Тому що так сильно прагне бути з нею разом.

Польща, 1964 рік: Зула, нікому не потрібна п'яничка, мати маленького сина, вийшла заміж за Качмарека, щоб звільнити Віктора з в'язниці.

Качмарек тепер впливовий чиновник у Міністерстві культури, він допоміг дружині з кар'єрою низькосортної соціалістичної поп-зірки. Тим часом Віктор опинився у колонії-поселенні та працював на каменярні. Його права рука травмована, він більше не може грати на фортепіано.

Вони домовляються допомогти одне одному й повертаються до зруйнованої православної церкви, де все почалося.

БАТЬКІВЩИНА Й ЕМІГРАЦІЯ

«Холодна війна» (як і «Іда») вражає тим, що здається, ніби фільм знятий у часи, про які в ньому йдеться. Інакше кажучи, це не ностальгійний погляд на інший час і місце з нашої власної позиції. Це піднімає питання про батьківщину та еміграцію не лише для персонажів фільму, але й для самого Павліковського, який випустив два польські фільми поспіль, проживши і пропрацювавши на Заході не один десяток років.

Перед «Ідою» він зняв фільм «Жінка з П'ятого округу» з Ітаном Гоуком і Крістін Скотт Томас, де дія відбувається в Парижі. Джоенна Куліг, Зула з «Холодної війни», зіграла там офіціантку. «У нас вийшло химерне творіння, – розмірковує Павліковський, – без культурної ідентичності. Французький фільм, американські, британські, французькі актори й польський режисер. Хоча в основі й лежить книга, я проігнорував її сюжет і вклав у фільм багато свого непростого авторського «я». Тому в результаті вийшла така собі мандрівка в невідоме без орієнтира. Я обожнюю цей фільм, він відображає тогочасного мене, але маю визнати, що це доволі дивний гібрид. І не реалістичний фільм, і не трилер, і не фільм жахів. Глядачів це спантеличувало».

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

«Після цього досвіду – продовжує він, – мені захотілося відшукати міцний фундамент. Я знайшов його з «Ідою», а тепер – із «Холодною війною». Обидва фільми я створив саме такими, як хотів їх бачити: на основі моїх власних історій, про мою країну, про те, що я знав і відчував сам».

У 2013-му році Павліковський повернувся до Варшави для зйомок «Іди». Хоча тоді він ще не знав напевно, чи буде це остаточний переїзд, зараз він каже, що «цілковито возз'єднався з Польщею». Під час підготовки фільму він мешкав у свого друга поблизу місця, де виріс. Йому там було затишно. Він думав: «Я там, де маю бути. Я роблю той фільм, який повинен зробити». На деякі кадри «Іди» його надихнули власні сімейні альбоми.

Грубо кажучи, він повністю занурився в автобіографічні думки. Він робив це й раніше в попередніх фільмах, «Останньому притулку» й «Моєму літі любові», але дещо інакше. Цього разу він усвідомив, що ще не закінчив з Польщею. «Я можу помилятися, – говорить він, – але, можливо, справа в тому, що з певного віку починаєш дедалі більше озиратися в минуле. Але разом із цим з'являється відчуття якогось спокою. Мені не потрібно нічого доводити».

«ЛЮБОВ – ЦЕ ЛЮБОВ, ОТ І ВСЕ»

У одній сцені Віктор говорить Зулі: «Любов – це любов, от і все». «Холодна війна» так сильно опирається на романтичну складову, що інших варіантів не лишається. Але не кожен повірить у таку беззаперечну любов, як ця. Що хотів показати цим Павліковський?

«Такий тип стосунків – свого роду постійна війна. Дві сильні, бентежні особистості, у яких мало спільного. Два крайні полюси. Зула й Віктор мають інших коханців і коханок, стосунки, чоловіків і дружин, але з часом вони усвідомлюють: ні з ким вони не будуть такими близькими, як одне з одним. Що б не сталося, де б вони не опинилися – ніхто в світі не знає їх так, як вони самі. Парадоксально, але саме одне з одним вони не можуть бути разом».

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

Питання про те, наскільки це зумовлено політикою й обставинами, а наскільки – тим, що вони просто не підходять одне одному, автор вирішив залишити відкритим. «Тому все це таке крихке, – каже він. – Врешті-решт, велике питання в тому, чи можлива вічна любов? Чи може вона вийти на межі життя, історії, світу? Думаю, кінець якоюсь мірою таки виводить їхню любов за певні межі».

Кінець неминучий?

«Гадки не маю, – каже Павліковський. – Напевно, так».

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

БІОГРАФІЯ

ПАВЕЛ ПАВЛІКОВСЬКИЙ народився у Варшаві, виїхав з Польщі в чотирнадцять років спочатку до Великої Британії, Німеччини та Італії, згодом у 1977 році остаточно оселився у Великобританії. Вивчав літературу та філософію в Лондоні та Оксфорді.

Наприкінці 1980-х років Павліковський почав робити документальні фільми для BBC. Його роботи, зокрема «Москва – Петушки», «Подорожі Достоєвського», «Сербський епос» та «Подорож із Жириновським», здобули численні міжнародні нагороди (включно з «Еммі» та Prix Italia). У 1998-му році Павліковський перейшов до художнього кіно, знявши малобюджетний телевізійний фільм «Twockers», а згодом дві повнометражні картини: «Останній притулок» і «Моє літо любові», автором сценаріїв і режисером яких був він сам. Обидва фільми отримали нагороди Британської академії телебачення та кіномистецтва (BAFTA), а також багатьох інших фестивалів у всьому світі.

У 2011-му році він зняв «Жінку в П'ятому окрузі», а його нещодавній фільм «Іда» отримав «Оскар» як «Найкращий фільм іноземною мовою» у 2015 році, п'ять нагород «Європейського кінопризу», премії BAFTA та «Гойя». Під час роботи над «Ідою», у 2013 році, Павліковський повернувся до Польщі. Зараз він живе у Варшаві й викладає режисуру та сценарну майстерність у Школі Вайди.

ХОЛОДНА ВІЙНА (ZIMNA WOJNA)

КОНТАКТИ

ДЕНИС ІВАНОВ
директор
producer@arthousetraffic.com

ЛІЛІЯ АЛЕКСЕЄВА
керівник відділу кінопрокату
booking@arthousetraffic.com

ТЕТЯНА МАЛА
pr-директор
press@arthousetraffic.com